

Podpora trvalo udržateľného rozvoja v Slovenskej republike

Projekt *Podpora trvalo udržateľného rozvoja v Slovenskej republike*, ktorý spoločne podpísali Lászlo Miklós, minister životného prostredia SR a Josyane Chapelierová, riaditeľka RBEC/divízie 1 Rozvojového programu OSN (UNDP) pre krajiny strednej a východnej Európy a pobaltské štáty, sa má uskutočniť v období 1999–2000 za finančnej podpory UNDP v celkovom objeme viac ako 15 miliónov Sk. Garantom projektu je Ministerstvo životného prostredia SR a jeho realizátorom Regionálne environmentálne centrum pre Slovenskú republiku (REC Slovensko).

Projekt má 3 základné komponenty:

- vypracovanie Národnej stratégie trvalo udržateľného rozvoja,
- modelovú implementáciu Regionálnej Agendy 21,
- program malých grantov.

- Vypracovanie Národnej stratégie trvalo udržateľného rozvoja (NSTUR) je jednou z aktivít vyplývajúcich zo záväzkov prijatých na Konferencii OSN o životnom prostredí a rozvoji (UNCED) r. 1992 v Riu de Janeiro. Ide o náročnú úlohu, v rámci ktorej sa budú hľadať možnosti zosúladenia ekonomického a sociálneho rozvoja so súčasným zohľadnením a zabezpečením trvalo udržateľného stavu životného prostredia na všetkých úrovniach rozhodovania – od národnej cez regionálnu až po lokálnu. Jednou z najdôležitejších úloh projektu je prispieť k vytvoreniu a pochopeniu trvalo udržateľného rozvoja ako neustále prebiehajúceho kumulatívneho procesu, na ktorého tvorbe a smerovaní sa zúčastňuje celá spo-

ločnosť. V súvislosti s tým sa ciele projektu sústreďujú na formulovanie a schválenie celospoločensky akceptovateľnej a prospešnej národnej stratégie trvalo udržateľného rozvoja vytvorenej v spolupráci všetkých záujmových skupín občianskej spoločnosti. Slovenská republika touto aktivitou prispieje k naplneniu odporúčania UNCED, ktoré požaduje od členských štátov OSN vypracovanie národných stratégií trvalo udržateľného rozvoja do r. 2002. Národná stratégia trvalo udržateľného rozvoja bude predložená na schválenie vládou a parlamentom SR ako širokospektrálny záväzný koncepčný dokument. V nadväznosti na stratégiu bude vypracovaný realizačný dokument – *Akčný program stratégie trvalo udržateľného rozvoja*.

Účelom stratégie je okrem toho vytvorenie predpokladov na dosiahnutie "win-win" efektu, t. j. vzájomne sa podporujúcich pozitívnych riešení vo forme efektívneho, navzájom sa dopĺňajúceho prepojenia vychádzajúceho z princípov trvalej udržateľnosti. Vzhľadom na charakter stratégie je v podmienkach transformujúcej sa spoločnosti na Slovensku nevyhnutné zapojiť do jej spracovania širokú verejnosť "zdola-nahor", a tak zabezpečiť jej transparentnosť, zrozumiteľnosť, vnútornú súdržnosť a tematickú vyváženost. Po splnení týchto atribútov bude možná úspešná realizácia NSTUR v praxi.

Základom národnej stratégie by malo byť vytvorenie prostredia, ktoré by umožnilo prekročiť industrializmus a naštartovať hybné sily, ktoré by začali transformáciu ekono-

miky a spoločnosti SR na princípoch "tretej vlny". Cieľom stratégie by potom bolo vytvoriť takú podobu ekonomiky a spoločnosti, ktorá by zodpovedala základným princípom trvalej udržateľnosti a pomohla by prekonať súčasný rozpor medzi prírodou a ekonomickými aktivitami človeka.

Predpokladom kvalitného vypracovania NSTUR je odborná analýza súčasnej situácie na Slovensku bez limitujúcich faktorov národnej ideológie, pozostatkov prvkov normalizačného obdobia a zohľadňovania záujmov jednotlivých politických zoskupení. Zároveň treba definovať situáciu na Slovensku s ohľadom na situáciu v strednej Európe v kontexte kontinentálnych a globalizačných procesov a ich súčasných i očakávaných dôsledkov.

Zhodnotením súčasného stavu a vypracovaním analýz ako predpokladu na zostavenie syntéz zameraných na formulovanie opatrení z hľadiska rôznych odvetví činnosti hlavných skupín spoločnosti bola poverená skupina hlavných riešiteľov s možnosťou využitia prierezovej skupiny, ako aj širokej databázy rôzne špecializovaných expertov. Formulácia a implementácia pilotnej Agendy 21 na regionálnej úrovni sa bude na základe zhodnotenia socioekonomických, hospodárskych a environmentálnych aspektov realizo-

vať vo vybranej reprezentatívnej oblasti Slovenska s perspektívou ďalšieho modelového aplikovania aj v iných oblastiach. Bude predovšetkým zameraná na komplexnú podporu iniciatív na regionálnej úrovni, založenie Regionálnej rady pre trvalo udržateľný rozvoj zloženej so zástupcov orgánov štátnej správy, organizácií, samospráv obcí, podnikateľských subjektov, vedeckej sféry, občianskych združení a záujmových skupín. Cieľom regionálnej Agendy 21 bude definovanie zásad, princípov a priorit rozvoja vybraného regiónu. Hlavným prínosom bude stanovenie smerov rozvoja s cieľom optimálneho využívania investičných prostriedkov, vhodnej kombinácie finančných zdrojov samospráv a štátneho rozpočtu. Tento komponent projektu bude mať za úlohu identifikovať aj ostatné koncepcie a investičné zámery v regióne v záujme ich vzájomného prepojenia a koordinácie, prípravu investičných projektov a vytvorenie investičného fóra.

Spolu s vypracovaním NSTUR bude ako paralelná súčasť projektu prebiehať Regionálna Agenda 21. Na základe posúdenia súboru reprezentatívnych kritérií bol vybraný región Stredné Pohronie. Realizácia projektu predpokladá založenie Riadiacej komisie pre prípravu Regionálnej stratégie trvalo udržateľného rozvoja, ktorá sa bude skladať zo zástupcov hlavných skupín spoločnosti v zmysle Agendy 21, bude obsahovať analýzu súčasnej situácie

MINISTERSTVO ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

z hľadiska princípov trvalo udržateľného rozvoja a zhodnotenie predpokladov ich uplatňovania v tomto regióne, ako aj modelovej implementácie v iných regiónoch Slovenska. Výsledkom by mali byť záväzné odporúčania pre oblasť regionálneho plánovania a územného rozvoja.

- Podpora iniciatív s praktickou demonštráciou projektov financovaných prostredníctvom malého grantového programu pre mimovládne organizácie a samosprávy obcí bude smerovať predovšetkým do oblasti účasti verejnosti na činnostiach prispievajúcich k trvalo udržateľnému rozvoju na národnej, regionálnej a miestnej úrovni. Hlavným cieľom tohto projektu bude podpora činností samospráv a mimovládnych organizácií v menších projektoch zameraných na ochranu životného prostredia, optimálne využívanie prírodných zdrojov, sociálne a hospodárske aspekty, zlepšenie spolupráce medzi občanmi, občianskymi združeniami, podnikateľskými subjektmi a ostatnými záujmovými skupinami spoločnosti. Projekty budú úzko previazané s kapitolami definovanými v Agende 21 a ich výsledky kontrolovateľné s využitím ukazovateľov trvalo udržateľného rozvoja. Predovšetkým by mali byť zamerané na ochranu zložiek životného prostredia a faktorov ovplyvňujúcich ich stav (ovzdušie, vodu, pôdu, biotu, ochranu prírody, zachovanie biodiverzity, nakladanie s odpadmi, energetiku, dopravu, poľnohospodárstvo, priemysel, racionálne využívanie prírodných zdrojov, environmentálne právo, vzdelávanie a výchovu, zvyšovanie environmentálneho vedomia, rozvoj vidieka a iné).

Do tejto časti projektu budú na Slovensku pravdepodobne prvýkrát v takomto rozsahu zapojené miestne samosprávy. Svojím širokým zameraním dávajú projekty možnosť komplexného riešenia environmentálnych, sociálnych, ekonomických

a inštitucionálnych problémov na miestnej úrovni systémovým prístupom, čo predpokladá úzku spoluprácu medzi samosprávami obcí, záujmovými občianskymi združeniami a podnikateľskými subjektmi.

Riadiace a koordinačné zložky projektu:

Rada projektu: Ing. Pavel Toma, riaditeľ Odboru environmentálnych koncepcií a plánovania MŽP SR, Lykke Andersenová, programová manažérka, UNDP RBEC Regional Support Center Bratislava, Ing. Vladimír Hudek, CSc., riaditeľ REC Slovensko, RNDr. Kamil Vilinovič, projektový manažér, REC Slovensko.

Riadiaca komisia na vypracovanie Národnej stratégie trvalo udržateľného rozvoja SR je 29 členná.

Pracovné skupiny expertov (environmentálna, ekonomická, sociálno-humánna, kultúrnohistorická, inštitucionálna a prierezová) sú tematicky zamerané a zostavené na základe návrhov členov Riadiacej komisie na vypracovanie odborných dokumentov.

Podrobné informácie o projekte poskytnú:

REC Slovensko, Vysoká 18, 811 06 Bratislava
Tel./fax: 5296 4208, 5293 1175
E-mail: rec@changenet.sk

Ministerstvo životného prostredia SR, odbor environmentálnych koncepcií a plánovania, Nám. Ľ. Štúra 1, 812 35 Bratislava
Tel. 5956 2408

Vladimír Hudek
Kamil Vilinovič

THE REGIONAL ENVIRONMENTAL CENTER
for Central and Eastern Europe
REC Slovensko